

(המשך מעמוד 29)

אמא: לפעמים הוא מפריע, ואז יש כמסח.

אהי יותם: ומה את עושה?

אמא: אמרו לי שצריך להתאפק ולא להתערב במריכות. אחר־כך מגיעה ארוחת־הערב. לפעמים אוכלים ביחד, לפעמים לא. לפעמים אבא מגיע מוקדם, לפעמים קרובות הוא מגיע מאוחר.

אבא: כשאני מגיע, אני שואל את יאיר איך היה היום, והוא אומר לי לשיאול את אמא. אז אני שואל אותה, שלא בנוכחותו, ואם היא מספרת לי שהיא קשה, אני חוזר אליו ושואל אותו מדוע. אבל הוא אומר שאינו יודע להסביר.

אהי יותם: אני חושב שכאשר הוא שולח אותך לשאול את אמא, הוא רוצה להכניס אותך לתוך העניין. איך הם הולכים לישון?

אבא: יאיר אומר שהוא עייף והור לך לישון לבד. שאל הולך לישון ב־9 בערב.

בשלב זה יצאו ההורים מחוץ לאולם, והילדים תפסו את מקומם ליד המנחה על הבימה.

אהי יותם: יאיר, אתה כועס לפעמים על אמא?

יאיר: כן, כשהיא לא מרשה לי לעשות דברים שאני רוצה, וכשהיא או מרת לי לסדר את החדר.

אהי יותם: למה אתה כועס?

יאיר: כי אני לא אוהב.

אהי יותם: אבל למה אתה כועס? היא לא מכריחה אותך?

יאיר: לא.

אהי יותם: אז למה אתה כועס?

להרגיש שהוא גדול. הוא מדבר על עצמאות, והוא מדבר על זה שהוא רוצה שאמא לא תתערב בעניינים שלו. הוא הציע לי להגיד לאמא שלו שתרד ממנו בעניין הזה של הסדר. מצד שני הוא מראה בהתנהגויות מסויימות שהוא רוצה שאמו תקדיש לו תשומת־לב ושתייחס אליו הרבה, והוא אומר שהוא עושה את זה.

אני חושב שיאיר הוא על הגבול: הוא לא רוצה לוותר על זה שהוא ילד ושואל תחבוק אותו ותשמע אותו ותנרנד לו. אבל הוא מתחיל לתרגל את העניין הזה שהוא יעשה מה שהוא רוצה ולא מה שאומרים לו, והוא הציע לי להגיד את זה לאמו.

אני חושב שצריך לשוחח איתו על זה, ואפשר להסתמך על מה שאמר כאן, במרכז, ועד אז אני מציע פעולת־הכנה, שאולי לא תמצא חן בעיניכם. אני מציע בימים הקרובים להגיד לו: "תראה, אני חושבת שאתה צריך לסדר את השולחן, אבל היות וזה לא הולך כל־כך, ואני אמא שלך, ואני אוהבת אותך, אני אסדר."

כך את משתמשת בשולחן כדי להגיד לו שאת אמא שלו ושאת אוהבת אותו, ואת גם מדגימה את זה כמעשה. וזה ימשש הכנה לשיחה ביניים. לא צריך לפחד מן המחשבה שאם את תעשי את הסדר במקומו, הוא ינצל את זה לעתיד.

זה לא אמור להיות מניפולציה, וזה לא אמור להיות מינהג של 20 השנים הקרובות. הכוונה היא להעביר לו מסר והרגמה.

יאיר הוא השעון המעורר של הבית. הוא עצמאי, מתעורר בעצמו, ועושה הכל לבד. אבל מדוע צריך להזכיר לו להכין את שיעוריו?

אז את יכולה להציע לו דברים אחרים שתעשו ביחד, ואז כשהאבא יבוא הביתה וישאל איך היה, ויאיר ישלח אותו לשאול את אמא, את יכולה להגיד שהיא מאוד נעים, והאבא יחזור אליו ויאיר לו שאמא אמרה שהיה נעים. אני מציע מיפנה ביחסים, וזו הדרך

אתה יודע שאתה יותר חזק ממנה, ושי היא לא יכולה להכריח אותך? **יאיר:** אני כועס עליה שהיא לא מרשה לי הרבה דברים. **אהי יותם:** אני חושב שיכול להיות שאתה אוהב שאמא שמה לב לך ליד.

יאיר: כן, מאוד מאוד. **אהי יותם:** ויכול להיות שלפעמים היא לא נותנת את היחס הזה? אתה חושב שאם תסדר את החדר היא תיתן לך יותר תשומת־לב, או פחות?

יאיר: אותו הדבר. **אהי יותם:** קורה לפעמים שאתה מסדר את החדר?

יאיר: לפעמים. **אהי יותם:** ומה קורה אז?

יאיר: היא מתייחסת אלי רגיל. **אהי יותם:** אני מתפלל. למה אתה עושה איסדר ומשאיר את הדברים עד למחרת בבוקר, וגם אז אתה לא ממיד מסדר?

יאיר: לא מתחשק לי תמיד. **אהי יותם:** יכול להיות שאתה מראה לאמא שאתה חזק, ואתה עושה מה שאתה רוצה ולא מה שהיא אומרת לך?

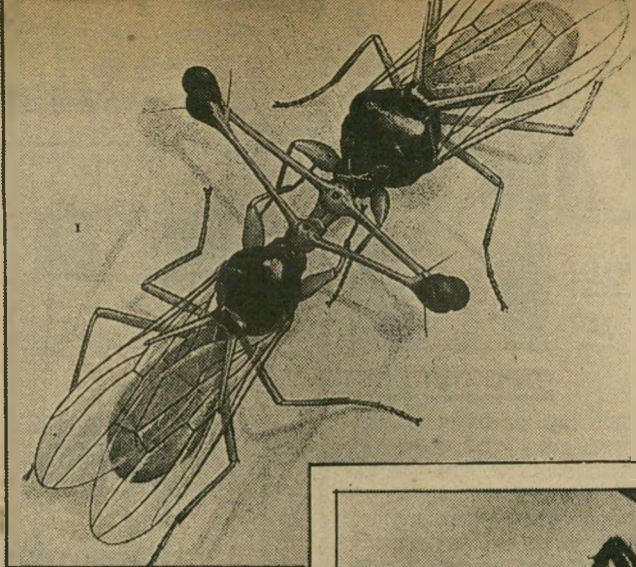
יאיר: לפעמים זה מעצבן אותי שהיא אומרת לי מה לעשות. **אהי יותם:** מה צריך לקרות, כדי שיתחשק לך לסדר?

יאיר: לפעמים אנחנו עושים הסכם, ולפעמים אני ממלא את כולו, ולפעמים לא. **אהי יותם:** אני חושב שגם בהסכמים אתה מראה לה שלפעמים אתה תעשה מה שאתה רוצה ולפעמים לא. יש משהו שאתה רוצה שיהיה אחרת בבית?

יאיר: שאני אעשה מה שאני רוצה ושהיא תעשה מה שהיא תרצה. **אהי יותם:** הבן הצעיר, סיפר שהוא ויאיר לפעמים רבים, ואז הם מרביצים זה לזה, והוא קורא לאמא.

אהי יותם קרא להורים, סיכם את הפגישה ואמר:

לגבי יאיר, יש לי ההרגשה שהוא מתנרנד בין להמשיך להיות ילד, לבין

מאבק כוח שני זבובים קים על הזכות להזדווג עם זבובה הנמצאת בקירבתם. החוקרים משערים שהניצחון בקרב ניתן לזבוב שיש לו גיבועוליהעניינים הארוכים יותר. גיבועוליהעניינים הם, כנראה, מדד להערכת־כוח. מה שיותר גדול, גם יותר טוב.

ריטוריה שלהם. כשמגיעה הנקבה, לא נותר לה אלא להסכים לזיווג. הצרצרים מחורים בעזרת צירצורים. הוא קורא לה, היא עונה, הוא מתקרב קצת, היא עושה צעד לקראתו, עד שהם מגיעים לקירבה, המאפשרת זיווג. הגחליל והגחלילית משוחחים ביניהם באמצעות איתות. יש להם איברי הארה. הוכר מאותה, והנקבה באה אליו. בין הגחלילים יש גם נצלנים. אלה הם זכרים היודעים לחקות את אופי־האיתות של הנקבות, וכפגישה מחכה לזכר הפתעה — תחת למצוא נקבה אוהבת הוא נטרף!

הפרשת ריח הנקרא פרומון, היא דרך מאוד מקובלת לחיזור אצל חרקים. לעשיהפירות יש סוגים אחדים של אפטררשייב: בריח יסמין, בריח קינמון ובעוד כמה ריחות, המגרים מאוד את הנקבה. הנקבה מעולם לא מסכימה להזדווג עם זכר שאין לו אפטררשייב. כשהזכר מגיע אליה, הוא פותח בלך טוטר־ריח קצתה הבטון, היא מתקרבת ונוגעת בו, ואז הם מזדווגים.

בין העשים יש מתנגבים, זהו זכר היודע שבמקום שבו יש ריח, יש גם נקבה. הוא מגיע לשם, נוגע בזכר כאיר לו היה הנקבה, ואז המתנגב בעצמו מטי פס על הנקבה.

פרפריהיום מטרשמים גם ממראה חזותי וגם מריח. פרפר הרואה נקבה והמתרשם מיופיה עף מעליה, ונוגע בה במסרקיות ספוגות־דית. אם הריח די חזק, נוחתת הנקבה על הקרקע והזוג מזדווג. הריח מסמן איכות וזכרית. יש נקבות הבוחרות בכי־זווגן על־פי אורך איבריו הנשלפים. כך אצל הדובר ניים. לזכרים יש שני מחושים, שהם כלוטות פרומונים. הזכרים מתאספים בתבורה, והנקבות בוחרות בזיווג על פי האורך של האיבר הנשלף. יותר ארוך — יותר טוב. **גלית בר**

מתנת־כלולות הפיזיות בוחרת את בן־זוגה לזיווג לפי טרף. היא מסכימה להזדווג רק בזמן שהיא אוכלת. אם תסיים את הארוחה לפני שיתיים הזיווג, תעזוב את בן־זוגה ותלך. אם הוא יסיים את הזיווג לפני שהיא תסיים לאכול, יחטוף לה את שארית הטרף.

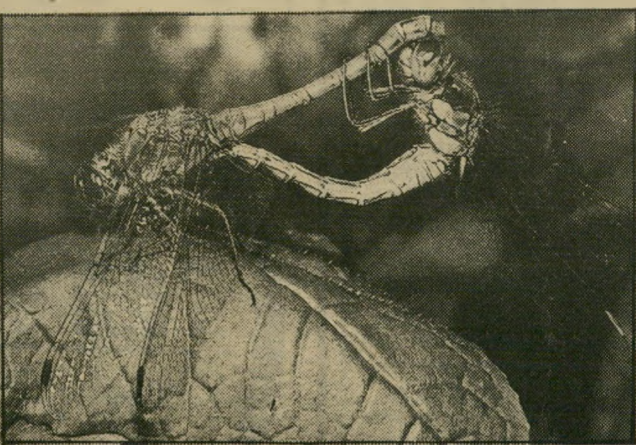
הצרעות יכולות לשלוט על מינו של הטרף הנולד. אבל אמא־צרעה יודעת שאם היא תביא רק זכר אחד, והוא חס וחלילה ימות, לא יהיה מי שיפדה את צאצאיה הנקבות. לכן נוצר מצב, שכדי שלא להסתכן — מפרה הזכר את אחיותיו בכטן־אמם.

הכושי יכול ללכת

קצת קשה להבין את סידורי החיים של החרקים. בני־אדם מתעניינים בדרך־כלל בשאלה איזה תרסיס כימי מיטיב לקטלם. הפרופסור אברהם הפך מסביר שיחיי־החרקים מונעים על־ידי ההתרבות. והדרך להתרבות היא מאבק. מטרת הזכרים והנקבות היא להעמיד כמה שיותר צאצאים.

המשמעות של מטרה זו, אצל הזכר, היא לחלק גנת־זרע לכמה שיותר נקבות. המשמעות אצל הנקבה היא לבחור נמנת־הזרע הטובה מבין כל ההצעות. מכיוון שלזכרים יש הרבה זרע, שיאיתו הם רוצים לחלק לכמה שיותר נקבות, ולנקבות יש מיספר־אפשרויות מוגבל להתערבות — הנקבות יכולות לבחור. כך נוצר המאבק, החרקים תמיד רוצים במי, לחרקות די בפעם אחת הטובה ביותר.

לנקבות החרקים יש כסיוזע. הנקבה יכולה לאגור את הזרע בכיס ולהשיג תמש בו בכל שעה שתרצה. המלכה של רבורת־הרבש מזדווגת כיומיים הראי

בדיקת בתולין אלה שפריר ושפרירית בזמן הזדווגות. רה, שבה הוא בודק אם השפרירית בתולה. אם אינה בתולה, הוא מרוקן את כסיוזרע שלה מזרעים שהשאירו קודמיו, ורק אז מזדווג איתה.